

ВАМ ЦЕ ПОТРІБНО, ЩОБ:

- ✦ уміти характеризувати національну економіку, її основні показники, структуру та особливості розвитку;
- ✦ розуміти, як впливають природні і суспільні чинники на господарську діяльність людини;
- ✦ усвідомити особливості розміщення та діяльності народного господарства загалом і його окремих секторів;
- ✦ уміти оцінювати рівень економічного розвитку країни;
- ✦ більш свідомо обирати свою майбутню професію, а згодом і реалізовувати свої здібності в будь-якій галузі господарства.

§2.

НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА.
ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК І ЙОГО ПОКАЗНИКИ

ПЕРШ НІЖ ЧИТАТИ, ПРИГАДАЙТЕ!

- Чинники, що впливають на якість життя сучасної людини.
- Найбільш розвинуті країни у світі.

► **Що таке національна економіка.** У найдавніші історичні часи (понад 10 тис. років тому) люди майже нічого не виробляли. А все необхідне для життя брали з навколишнього середовища. Основними видами діяльності було збиральництво, мисливство та рибальство. Проте з розвитком людської цивілізації змінювалися і види діяльності. Людство почало не тільки брати блага від природи, а й виробляти їх. Вирощування рослин та одомашнення й розведення тварин сприяли розвитку сільського господарства. Використання природних ресурсів для виробництва різноманітних товарів сприяло формуванню ремісництва, а із часом і промисловості. Окремим видом діяльності людини ставало надання послуг.

Формування товарного виробництва та ринкової економіки на певній території зумовило утворення національних економік (національного господарства). У межах кожної держави формується національний господарський комплекс. Це сукупність усіх організацій, установ, закладів, підприємств країни, які об'єднуються в одне ціле не лише спільною територією, а й тісними та постійними господарськими зв'язками.

Для виникнення і розвитку національного господарства обов'язковими є такі умови, як формування державних структур управління, наявність трудових і природних ресурсів, різноманітних галузей і сфер діяльності, підприємств, установ і закладів, у яких працює населення країни, транспортних шляхів та інших господарських компонентів. Отже, **національна економіка** – це історично сформована в певних територіальних (національних) межах система суспільного виробництва. Вплив на особливості

національної економіки мають історичні, культурні традиції, географічне положення держави, його роль у міжнародному поділі праці тощо.

Основою національного господарського комплексу є єдиний *господарський простір* – територія, де розміщені господарські об'єкти (підприємства, установи тощо) і здійснюється господарська діяльність. Його існування і розвиток забезпечуються загальним законодавством, єдністю грошово-кредитної системи, єдністю митної території та наявністю єдиних енергетичної, транспортної й інших систем.

Головними суб'єктами національної економіки є *домогосподарства*, *господарючі одиниці* (фірми, підприємства) і *держава* (мал. 4). Кожен із цих суб'єктів має свої інтереси та прагне до найповнішого їх задоволення. Але національна економіка є насамперед сукупністю підприємств (фірм) та інших організацій чи закладів, що здійснюють виробництво благ і обмін ними.

Мал. 4. Суб'єкти національної економіки

Так як і інші народи, українці об'єднані певною територією, мовою, побутом, культурою, вирізняються і самобутнім господарюванням, адже розвивають свої національні традиції. Основою національної економіки України є галузеві й міжгалузеві комплекси, підприємства, організації, домашні господарства, які об'єднані в єдину систему економічними відносинами й виконують певні функції в суспільному розподілі праці щодо вироблення товарів і послуг.

Національна економіка України – це сукупність галузей, які виконують певні господарські функції і розміщуються на території, обмеженій державним кордоном, за певними закономірностями.

За таких умов господарство України із часом перетворилося на взаємопов'язане та взаємозумовлене поєднання галузей господарства на певній території, що працює, мов єдиний організм, забезпечуючи матеріальні й духовні потреби людей.

На сучасному етапі Україна зі своїм національним комплексом є складовою частиною світового господарства. Тобто вона має економічні зв'язки з національними комплексами багатьох країн, обмінюючись з ними товарами, науковою інформацією, робочою силою тощо. Первинними ланками господарства є підприємства й установи. **Підприємства** (заводи, фабрики, шахти) в основному виробляють певну продукцію, а **установи** (лікарні, школи, театри) переважно надають різні послуги.

Отже, **національний господарський комплекс** є поєднанням підприємств і установ у межах території країни, що задовольняють матеріальні й духовні потреби населення. За формою власності підприємства в Україні можуть бути: *приватними, державними, колективними, у власності інших держав чи міжнародних організацій.*